

Centre for
Economic
Recovery

Gradus
Research
Company

МІГРАЦІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ – четверта хвиля дослідження*

Аналітичний звіт

Липень 2022

*«Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю Центру економічного відновлення, НДО та Gradus Research і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу».

Метод збору інформації: самозаповнення анкет у мобільному додатку.

Цільова група дослідження: чоловіки та жінки віком від 18 до 60 років, що на момент початку війни проживали в містах з населенням 50 тис. жителів та більше.

Кількість результативних інтерв'ю:

I хвиля – 2083,
II хвиля – 2045,
III хвиля – 2008,
IV хвиля – 2012.

Період опитування (2022 рік):

I хвиля – 20-22 травня,
II хвиля – 3-6 червня,
III хвиля – 17-20 червня.
IV хвиля – 1-4 липня.

ВИСНОВКИ (1/2)

Дії українців* під час повномасштабної війни

- У четвертій хвилі значущо зросла частка українців*, які покинули своє місце проживання, однак вже повернулися (з 15% до 17%); частіше це кияни – 29%, та мешканці Півночі – 34%. Водночас значущо зменшилась частка людей, які залишаються на місцях свого постійного проживання (з 64% до 60%; частіше це мешканці Півдня – 69%, Заходу – 72%, та Центру – 76%); без змін залишилась частка людей, що продовжують перебувати далеко від дому (23%, частіше це мешканці Сходу).
- У четвертій хвилі зменшилась частка осіб, які залишилися в країні та вагаються із відповіддю на питання про готовність змінювати місце проживання у разі загострення ситуації (з 12% до 10%), тоді як змін у намірах тих, хто визначився із власним бажанням, не зафіксовано: 54% бажають залишитися на поточному місці проживання, 23% – переїхати в межах України, а 12% – переїхати за кордон. Не змінився також розподіл відповідей щодо можливості переміщення у разі загострення ситуації: 45% респондентів декларують відсутність можливості змінити своє місце перебування, тоді як 49% її мають (з них 30% – в межах країни, а 19% – за кордон).
- 66% зовнішніх мігрантів, які ще не повернулися додому, декларують бажання повернутися додому за першої можливості, тоді як 18% хочуть залишитися жити в іншій країні. Безпека в населеному пункті і, навпаки, її відсутність є найбільшим драйвером (56%) та бар'єром (78%) до повернення в Україну тих, хто виїхав за кордон; 51% опитаних серед драйверів свого повернення згадували також прагнення повернутися додому до звичного життя. Щодо можливості залишитися проживати за кордоном, то змін у розподілі відповідей у четвертій хвилі порівняно з попередньою не зафіксовано: 66% респондентів мають подібну можливість, тоді як 17% її не мають та будуть повертатися додому за першої ж нагоди.
- Серед внутрішніх мігрантів, порівняно з третьою хвилею, значущо зросла частка тих, хто прагне залишитися проживати на новому місці, навіть якщо вдома стане безпечно (з 8% до 14%). Частка тих, хто хоче повернутися додому залишилась без змін та становить 75%. Респонденти стали рідше вагатися із відповіддю на питання про наявність можливості залишитися проживати на новому місці (з 20% до 11%). Решта показників залишилась на рівні третьої хвилі: 39% мають подібну можливість, тоді як 50% її не мають.

ВИСНОВКИ (2/2)

Вплив повномасштабної війни на життя українців*

- **Гроші та доступ до роботи** залишаються найбільш важливими речами, які потребують українці*, – це зазначили 65% та 37% респондентів відповідно. Водночас у четвертій хвилі серед опитаних **значущо зростає**, порівняно з третьою хвилею, **потреба у безпечному місці проживання** (з 22% до 29%); її стали частіше висловлювати усі міграційні групи.
- Рівень **фізичного здоров'я** українців* у четвертій хвилі **залишається переважно на невисокому рівні**: відсутність проблем з фізичним здоров'ям декларує 42% аудиторії, тоді як з ментальним – 39%; водночас близько половини аудиторії зазначає наявність деяких проблем: 47% із фізичним та 46% з ментальним відповідно.
- Українці* стали частіше, порівняно з попередньою хвилею, декларувати отримання **гуманітарної допомоги від української держави** (з 28% до 31%). Найбільш розповсюдженими формами допомоги, яку отримували люди, залишаються продукти харчування (72%) та гроші (45%). Оцінка достатності допомоги залишається без суттєвих змін: 46% вважають її достатньою, а 48% – недостатньою.
- У свою чергу, без значущих змін залишилася частка зовнішніх мігрантів, які отримували **гуманітарну допомогу від держави, куди вони виїхали через війну**, – 67%. Форма отримуваної допомоги також залишилася без змін: більше половини отримало гроші, їжу, засоби гігієни, одяг, а також тимчасове житло. Оцінка отримуваної допомоги як достатньої залишається на рівні третьої хвилі та становить 83%.

Сприйняття повномасштабної війни з Росією

- **Оцінка ефективності дій української влади у ситуації повномасштабної війни у четвертій хвилі дослідження залишається високою**. На рівні третьої хвилі залишилася оцінка дій влади від початку повномасштабного вторгнення загалом, а також у сферах військового захисту, економічного регулювання, допомоги громадянам, що втратили роботу та житло. Останні два параметри все ще залишаються найбільш «проблемною» зоною діяльності української влади – лише близько третини оцінює дії влади у цих сферах як ефективні.
- **Довіра до Збройних Сил та Президента України залишається стабільною високою** – їм довіряють 63% і 46% українців* відповідно. Довіра до інших інституцій також залишається без змін, за винятком зниження довіри до лікарів (з 21% до 19%). Найнижчий рівень довіри опитані продовжують висловлювати до фінансових установ, таких як Національний банк України, Міністерство фінансів України та Державна податкова служба, а також до Верховної Ради України та судової і митної систем.

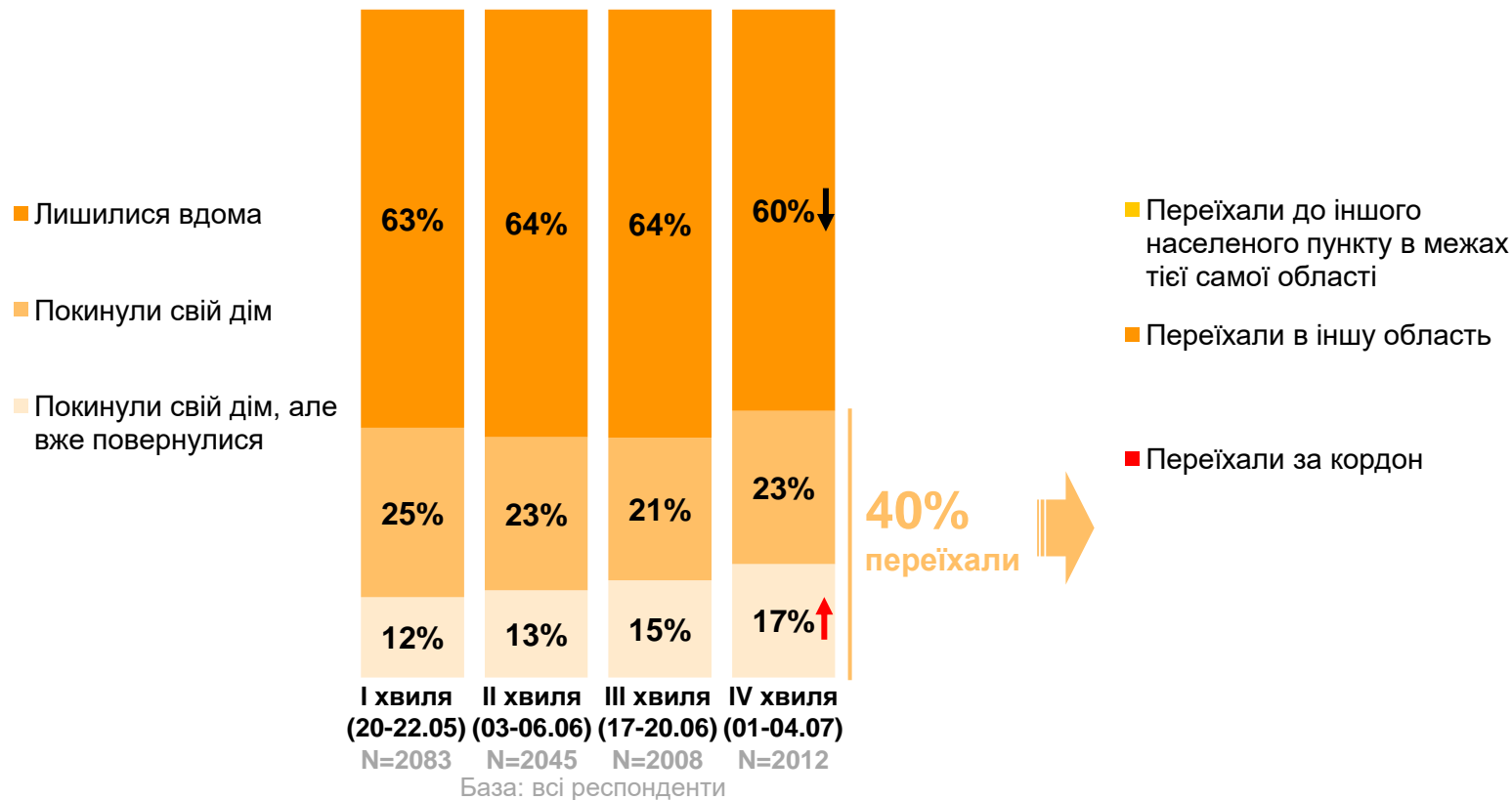
ДІЇ УКРАЇНЦІВ* ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами

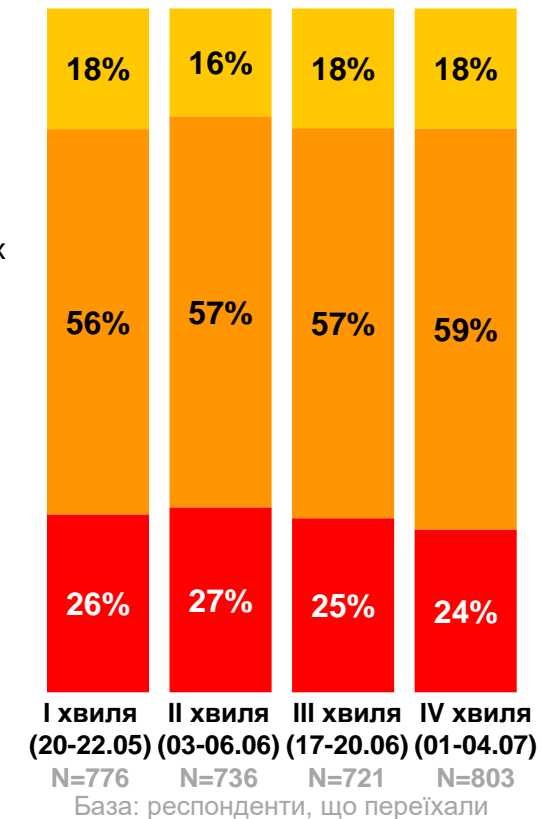
ПЕРЕМІЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ* ЧЕРЕЗ ПОВНОМАСШТАБНУ ВІЙНУ

У четвертій хвилі значущо зросла частка українців*, які з початку повномасштабної війни Росії з Україною змінювали своє місце проживання, однак вже повернулися (з 15% до 17%), та одночасно зменшилась частка тих, хто лишилися вдома (з 64% до 60% - переважно за рахунок зростання частки тих, хто вже повернувся). Напрямки міграції залишилися без змін: найчастіше респонденти виїжджали до інших областей у межах України (59%) або за кордон (24%); менше

Переміщення українців* через війну

Напрямок переміщення

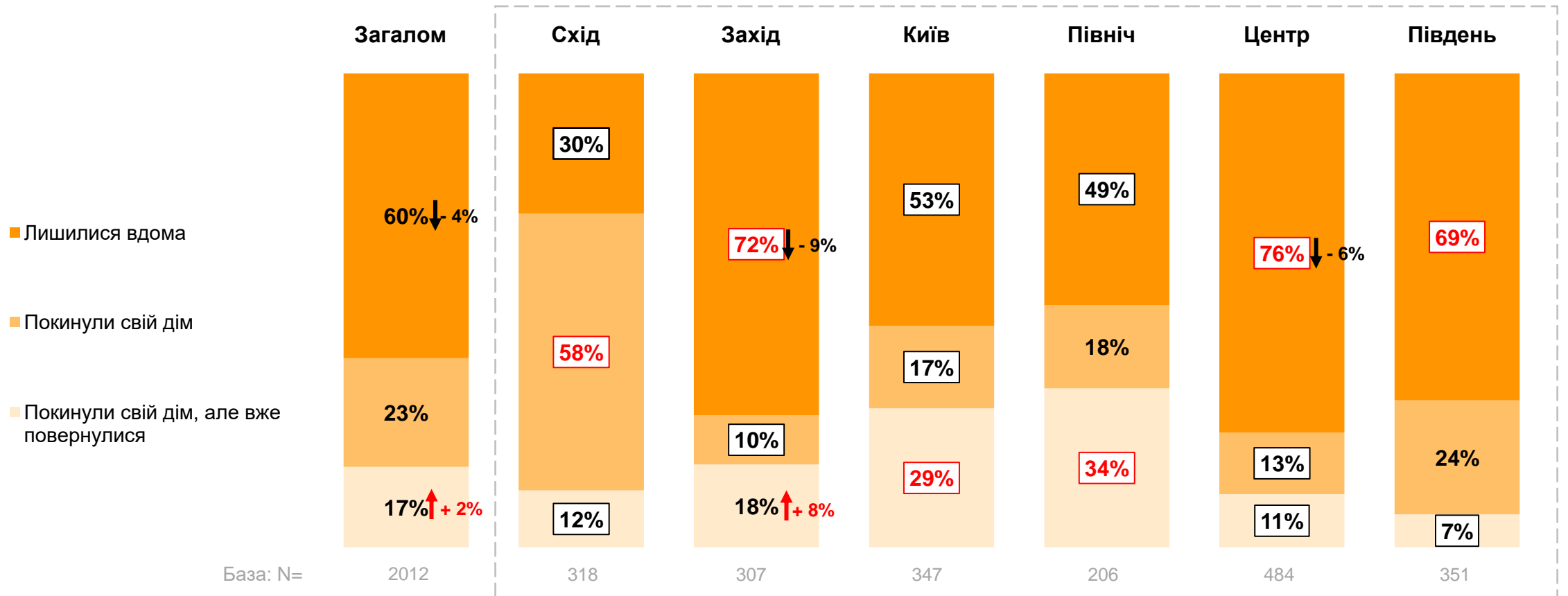
*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами
 Яка з наведених нижче фраз найкраще відображає Ваші дії в ситуації війни Росії проти України:
 В якому напрямку Ви були змушені переїхати:

↑↓ Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

ПЕРЕМІЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ* ЧЕРЕЗ ПОВНОМАСШТАБНУ ВІЙНУ

у регіональному розрізі

Порівняно з попередньою хвилею, серед мешканців Центрального та Західного регіонів значучо зменшилася частка осіб, які залишалися на своєму місці проживання (з 82% до 76% – Центр, з 81% до 72% – Захід); серед останніх також значучо зросла частка тих, хто повернувся додому (з 10% до 18%). Загалом частіше свої домівки покидають мешканці Східного регіону, тоді як мешканці Західного, Центрального та Південного регіонів, навпаки, залишалися на своєму постійному місці проживання. Відносно більші частки киян та мешканців Північного регіону вже встигли повернутися додому.

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами
База: всі респонденти
Яка з наведених нижче фраз найкраще відображає Ваші дії в ситуації війни Росії проти України:

☐☐ Статистично значущі відмінності **вище / нижче** для групи, порівняно з вибіркою загалом

↑↓ Статистично значучо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

РЕЛОКАЦІЯ У РАЗІ ЗАГОСТРЕННЯ СИТУАЦІЇ. БАЖАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ

У четвертій хвилі, порівняно з попередньою, зменшилась частка осіб, які не визначилися із напрямком міграції у разі загострення ситуації (з 12% до 10%). Без значущих змін залишилися частки тих, хто хоче у разі загострення ситуації залишатися на місці (54%), тих, хто хоче переїжджати в межах України (23%) та тих, хто хоче переміщатися за кордон (12%). Також у четвертій хвилі не змінився розподіл відповідей на питання про можливість переміщення у разі загострення ситуації: 45% не мають можливостей для переміщення, а 49% – мають. Серед тих, хто має можливість переїхати, 30% можуть зробити це в межах України, а 19% – можуть переміщатися за кордон.

У разі загострення ситуації

хочуть...

Можливості переміщення у разі загострення ситуації

База: респонденти, що залишилися в Україні

Чи маєте Ви бажання у разі загострення переміщатися далі, виїжджати за кордон або залишатися там, де зараз перебуваєте?

Чи маєте Ви можливість у разі загострення переміщатися далі, виїжджати за кордон або залишатися там, де зараз перебуваєте?

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

БАЖАННЯ ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ З-ЗА КОРДОНУ ТА МОЖЛИВІСТЬ ТАМ ЗАЛИШИТИСЯ

У четвертій хвилі значущих змін у розподілі відповідей на питання щодо бажання повернення з-за кордону, порівняно з попередньою хвилею, немає. Переважна більшість (66%) емігрантів хоче повернутися за першої можливості, тоді як 18% – хочуть залишитися на новому місці. Також без змін залишився розподіл відповідей на питання про можливість залишитися проживати за кордоном: більше половини (66%) респондентів мають подібну можливість, тоді як 17% – зазначають її відсутність.

Бажання щодо повернення з-за кордону

Можливість там залишитися

База: респонденти, що переїхали за кордон і ще не повернулися
 Чи маєте Ви бажання повернутися з-за кордону назад до України?
 Чи маєте Ви можливість залишитися проживати за кордоном?

↑ ↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

ДРАЙВЕРИ ТА БАР'ЄРИ ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ

Для осіб, які виїхали за кордон та ще не повернулися додому, найбільшими драйверами повернення є фактор безпеки в населеному пункті (56%) та прагнення повернутися додому до звичного життя (51%); відсутність безпечних умов є головним бар'єром до повернення з-за кордону для 78% опитаних.

Драйвери повернення з-за кордону

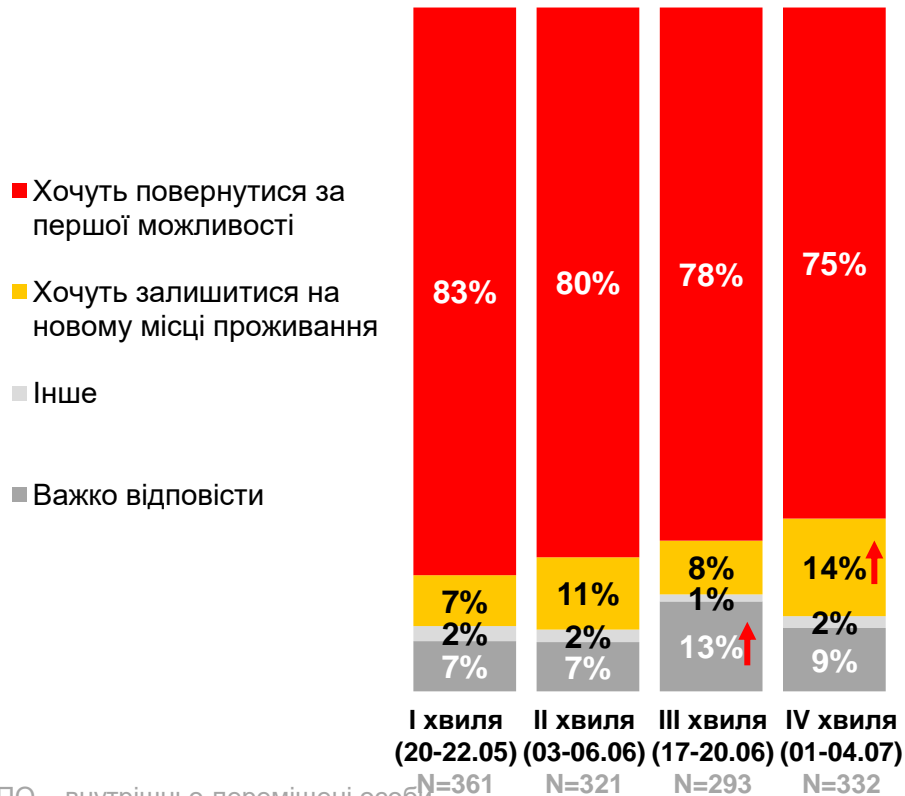
Бар'єри повернення з-за кордону

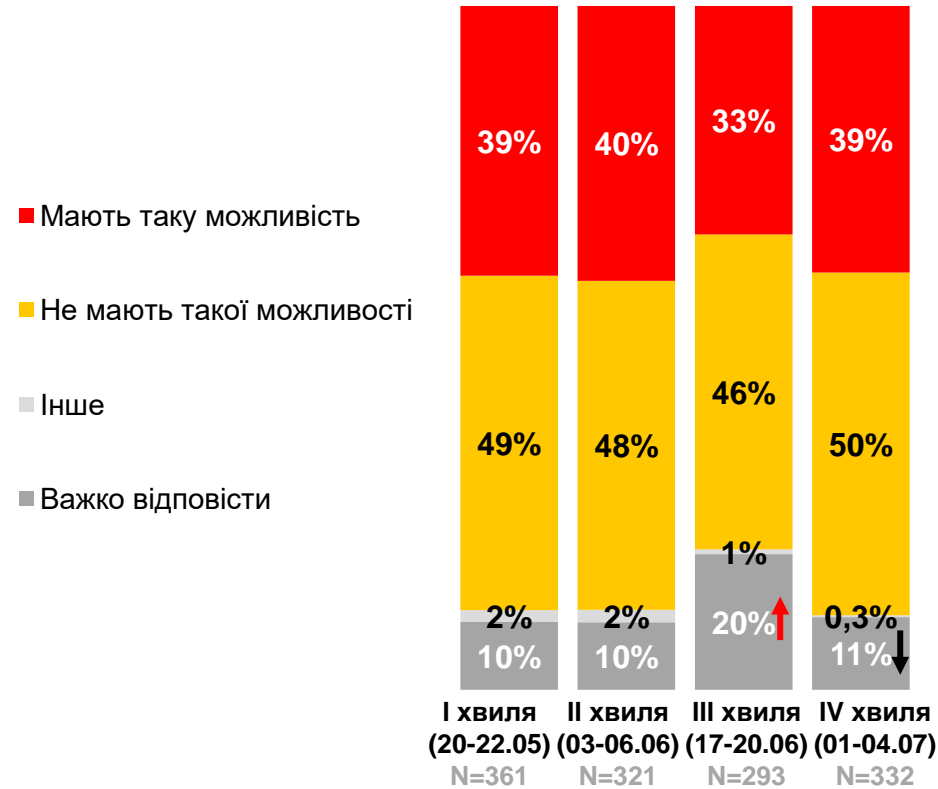
БАЖАННЯ ВПО* ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ І МОЖЛИВІСТЬ ЗАЛИШИТИСЯ НА НОВОМУ МІСЦІ

У четвертій хвилі значущо зросла частка внутрішньо переміщених осіб, які прагнуть залишитися проживати на новому місці (з 8% до 14%); без значущих змін залишилася частка тих, хто хоче повернутися додому за першої можливості (75%). Також значущо зменшилася частка тих, хто не визначився із відповіддю щодо наявності можливостей залишитися проживати на новому місці (з 20% до 11%), тоді як розподіл по можливостям залишився без значущих змін: 39% їх мають, а 50% – ні.

Бажання щодо повернення додому

Можливість залишитися на новому місці

*ВПО – внутрішньо переміщені особи

База: респонденти, що переїхали у межах України і ще не повернулися

Чи маєте Ви бажання повернутися на своє постійне місце проживання у разі припинення там бойових дій?

Чи маєте Ви можливість залишитися проживати на своєму новому місці проживання у разі припинення бойових дій на Вашому постійному місці проживання?

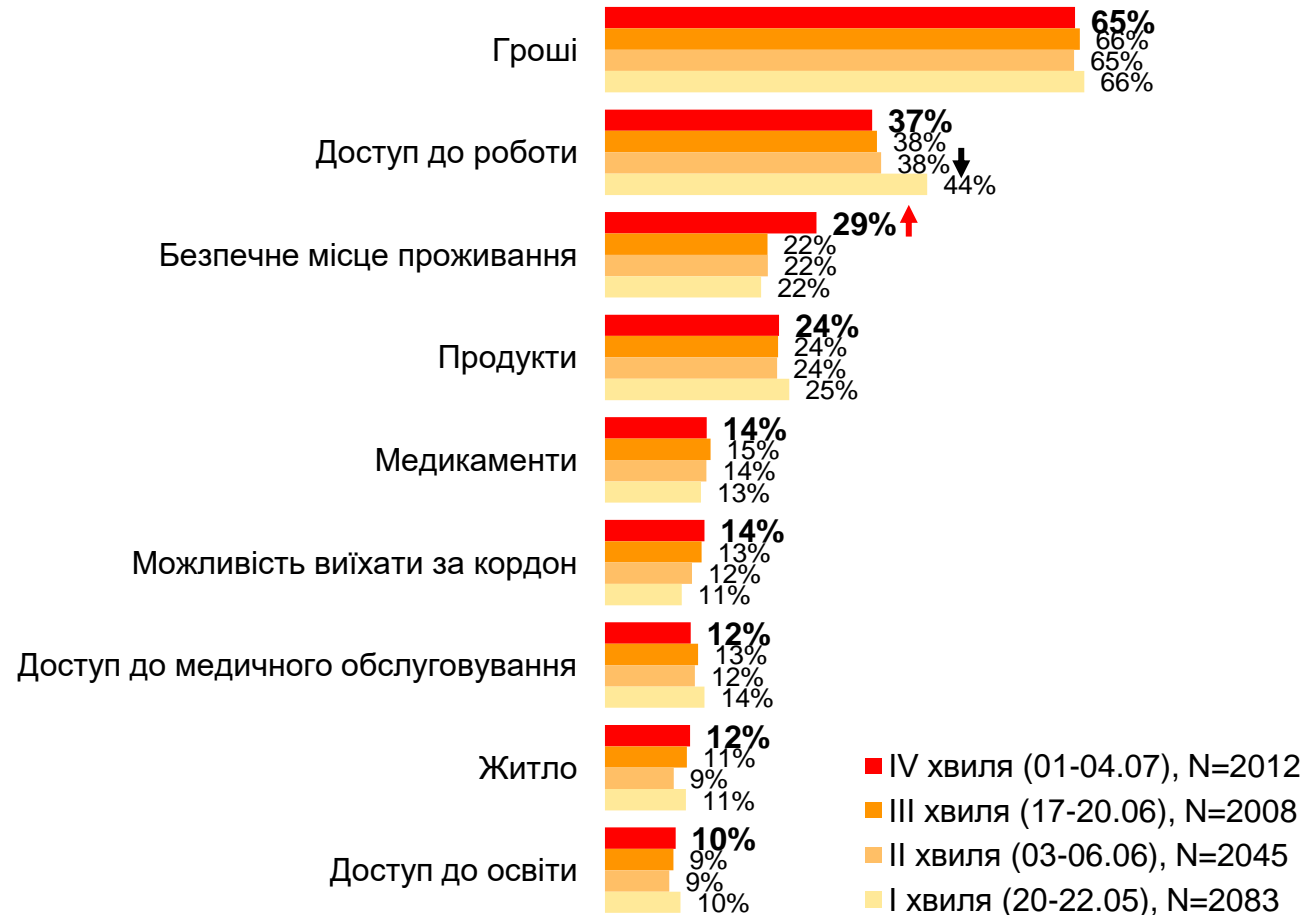
↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ НА ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ*

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами

НАЙБІЛЬШІ ПОТРЕБИ

У четвертій хвилі гроші та доступ до роботи залишаються тими речами, в яких респонденти наразі відчувають найбільшу потребу, – 65% та 37% відповідно. Порівняно з попередньою хвилею, опитані декларують зростання потреби у безпечному місці проживання (з 22% до 29%).

 Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

НАЙБІЛЬШІ ПОТРЕБИ

за міграційним статусом

Потреба у безпечному місці проживання зросла порівняно з попередньою хвилею – як серед мігрантів, так і серед тих, хто залишився вдома. Водночас серед зовнішніх мігрантів у четвертій хвилі значущо зменшилась частка тих, хто потребує доступу до роботи та до освіти.

	Загалом	Залишилися вдома	Переїхали в межах України	Переїхали за кордон
Гроші	65%	66%	68%	49%
Доступ до роботи	37%	33%	46%	33% ↓ - 12%
Безпечне місце проживання	29% ↑ + 7%	26% ↑ + 5%	34% ↑ + 7%	33% ↑ +12%
Продукти	24%	23%	29%	13%
Медикаменти	14%	14%	15%	11%
Можливість виїхати за кордон	14%	14%	16%	9%
Доступ до медичного обслуговування	12%	10%	13%	18%
Житло	12%	4%	24%	20%
Доступ до освіти	10%	9%	11%	9% ↓ - 8%
База: N=	2012	1209	612	191

База: всі респонденти
У чому Ви чи Ваша родина відчуває якнайбільше потреби на сьогодні?

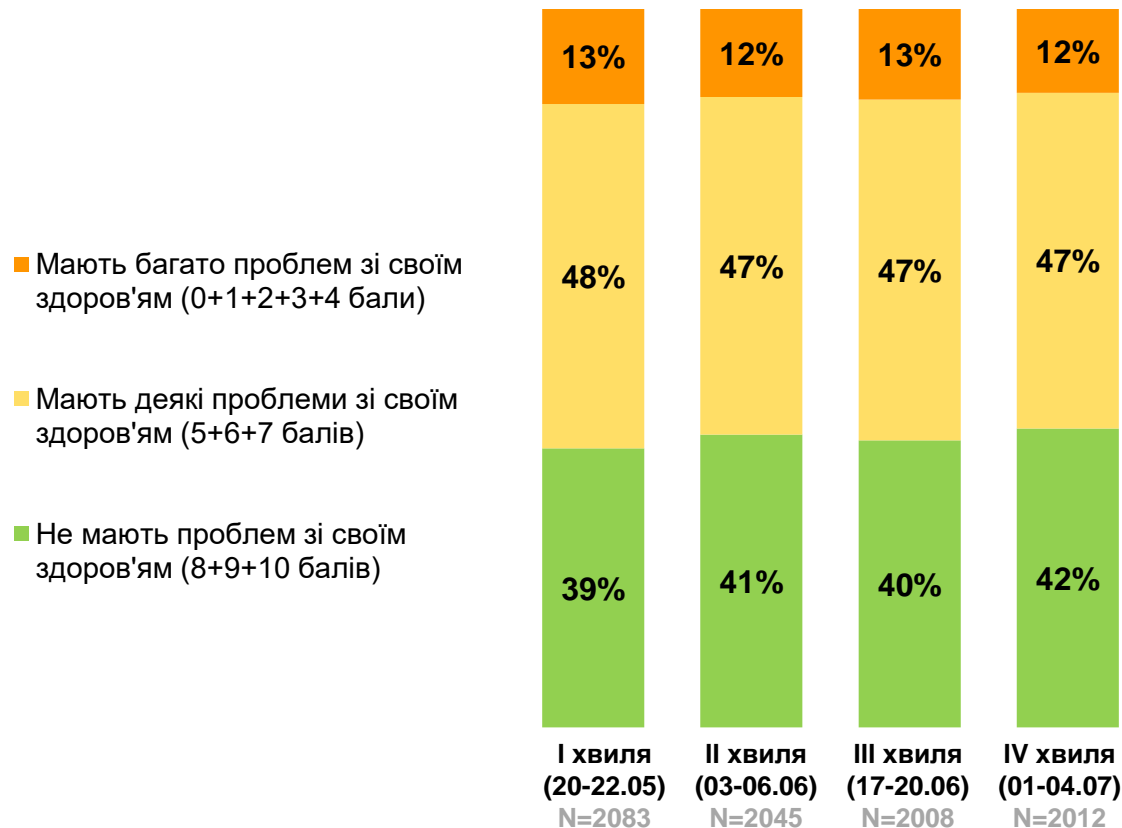
☐ Статистично значущі відмінності **вище** / **нижче** для групи, порівняно з вибіркою загалом

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно 14 з попереднім періодом дослідження

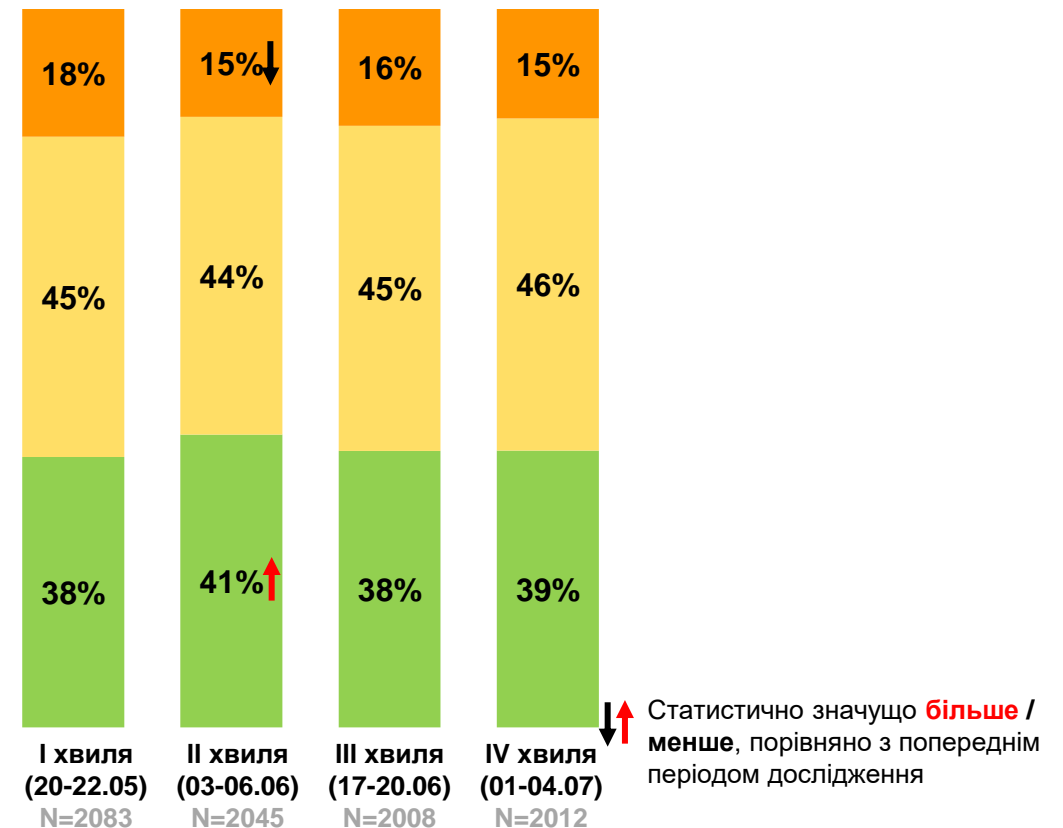
СУБ'ЄКТИВНА ОЦІНКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я

У четвертій хвилі оцінки стану фізичного та ментального здоров'я порівняно з третьою хвилею залишилися без змін: близько половини (47% та 46%) опитаних мають певні проблеми, 42% та 39% їх не має, а 12% та 15% – мають багато проблем (за власною декларацією).

Стан фізичного здоров'я

Стан ментального здоров'я

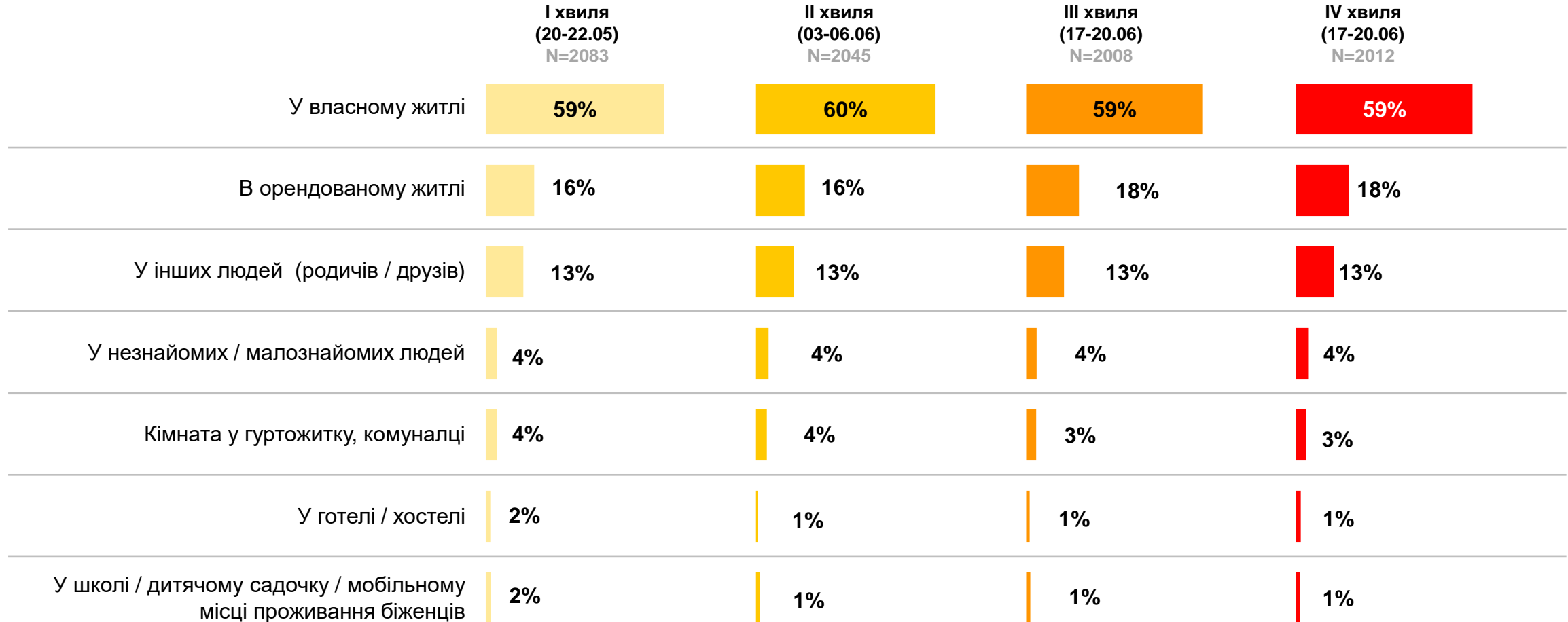

База: всі респонденти

Оцініть, будь ласка, стан свого фізичного здоров'я. Дайте відповідь за шкалою від 0 до 10, де 0 означає 'з моїм фізичним здоров'ям багато проблем', а 10 - 'з моїм фізичним здоров'ям взагалі немає проблем'. Оцініть, будь ласка, стан свого психічного (ментального) здоров'я. Дайте відповідь за шкалою від 0 до 10, де 0 означає 'з моїм психічним здоров'ям багато проблем', а 10 - 'з моїм психічним здоров'ям взагалі немає проблем'.

ПОТОЧНЕ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ

Переважна більшість респондентів (59%) продовжує жити у власному помешканні. Також у ТОПі місць проживання – орендоване житло (18%) та житло знайомих (13%). Значущих відмінностей порівняно з попередньою хвилею не виявлено.

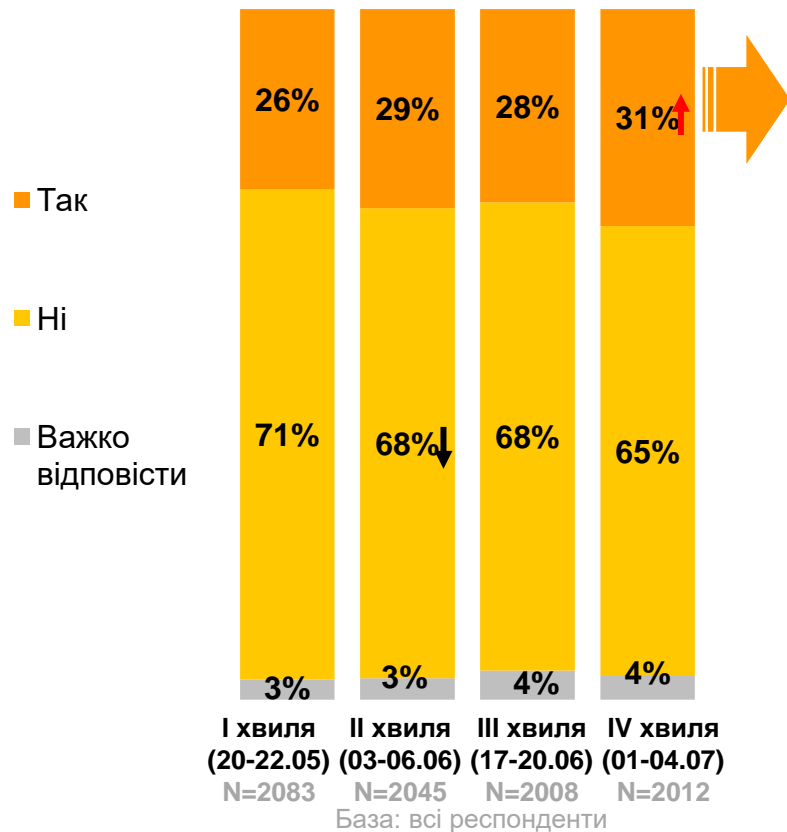

 Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

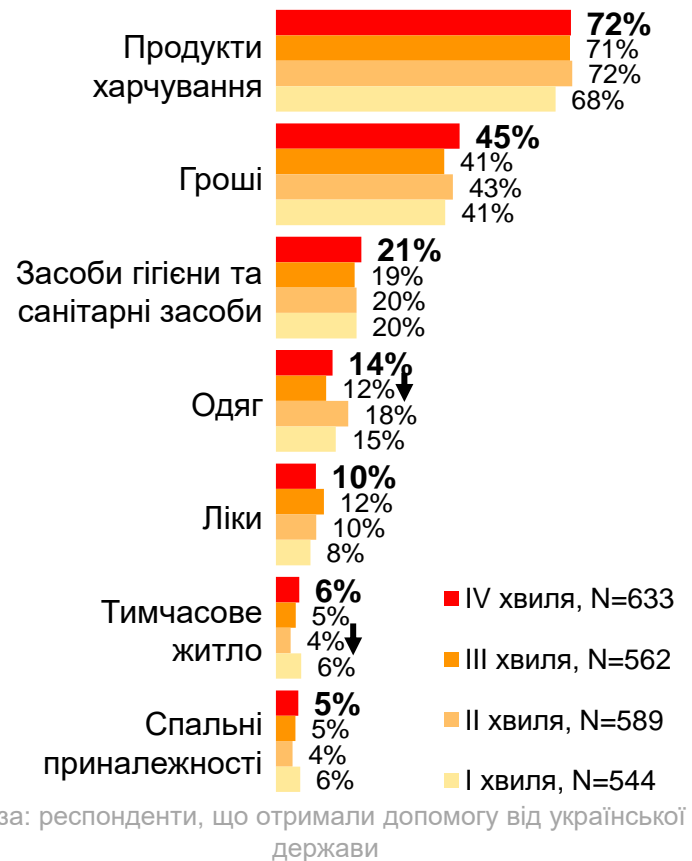
ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Порівняно з попередньою хвилею, частка тих, хто отримував гуманітарну допомогу від української держави значуще виросла і складає 31%. Частка респондентів, які вважають цю допомогу достатньою, значуще не змінилася і складає 46%. Коли йдеться про форму допомоги, то цей розподіл також залишився без значущих змін – найчастіше це були продукти харчування та гроші.

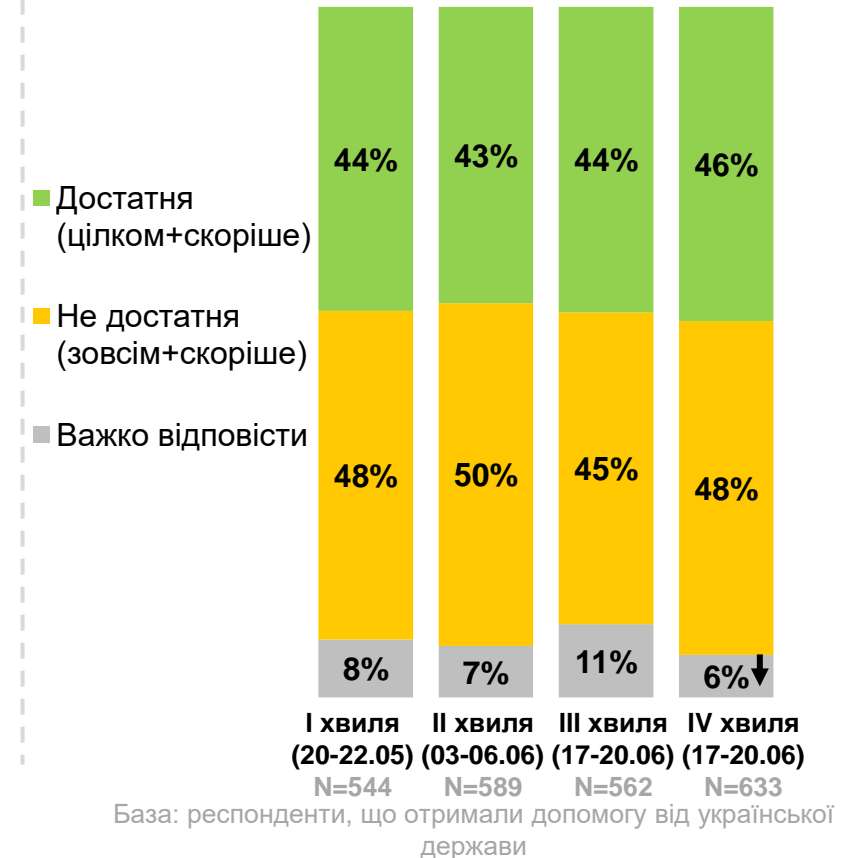
Отримання гуманітарної допомоги

Форма допомоги

Достатність допомоги

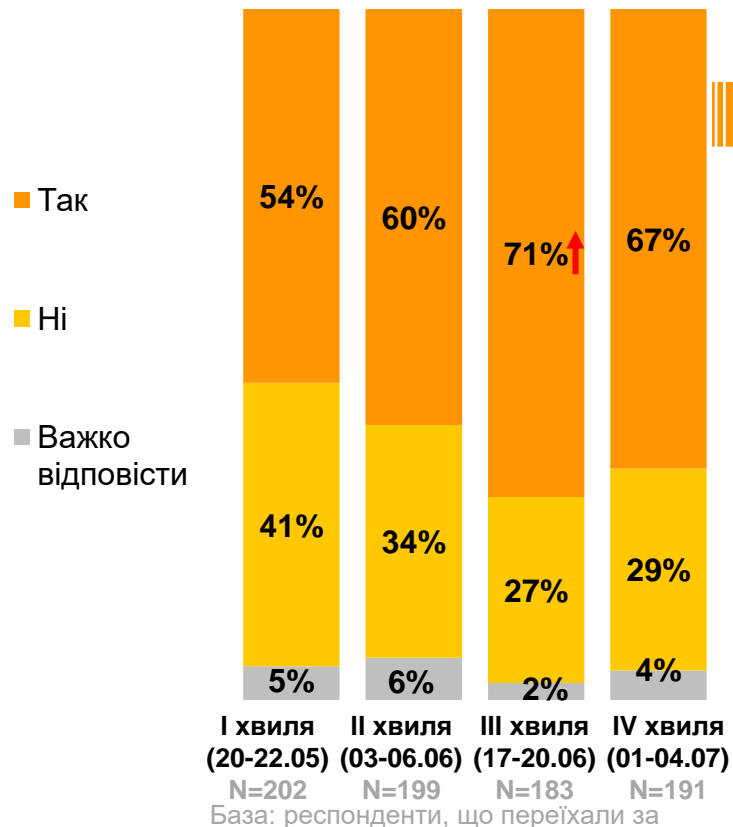
Чи отримували Ви чи Ваша родина гуманітарну допомогу від української держави?
Яку гуманітарну допомогу від української держави Ви чи Ваша родина отримали?
Як Ви оцінюєте надану Вам чи Вашій родині гуманітарну допомогу від української держави?

↑↓ Статистично значуще **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ВІД ІНШИХ ДЕРЖАВ

Серед тих, хто виїжджав за кордон, частка респондентів, що отримували гуманітарну допомогу від уряду країни, в якій вони знаходилися, значуще не змінилася і складає 67%. При цьому 83% оцінили її як достатню. В основному отримують гроші (79%), продукти харчування (70%), засоби гігієни (63%) та одяг (59%).

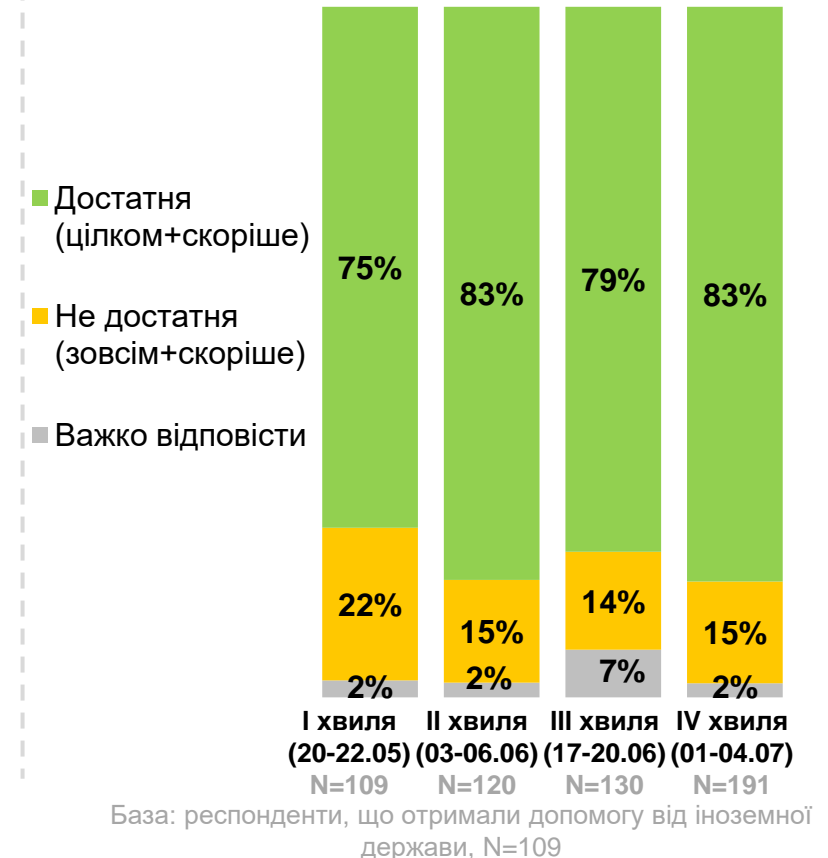
Отримання гуманітарної допомоги

Форма допомоги

Достатність допомоги

Чи отримували Ви чи Ваша родина гуманітарну чи фінансову допомогу від держави, де Ви проживаєте зараз? Яку гуманітарну допомогу Ви чи Ваша родина отримали від держави, де Ви проживаєте зараз? Як Ви оцінюєте надану Вам чи Вашій родині допомогу від держави, де Ви проживаєте?

↑↓ Статистично значуще **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

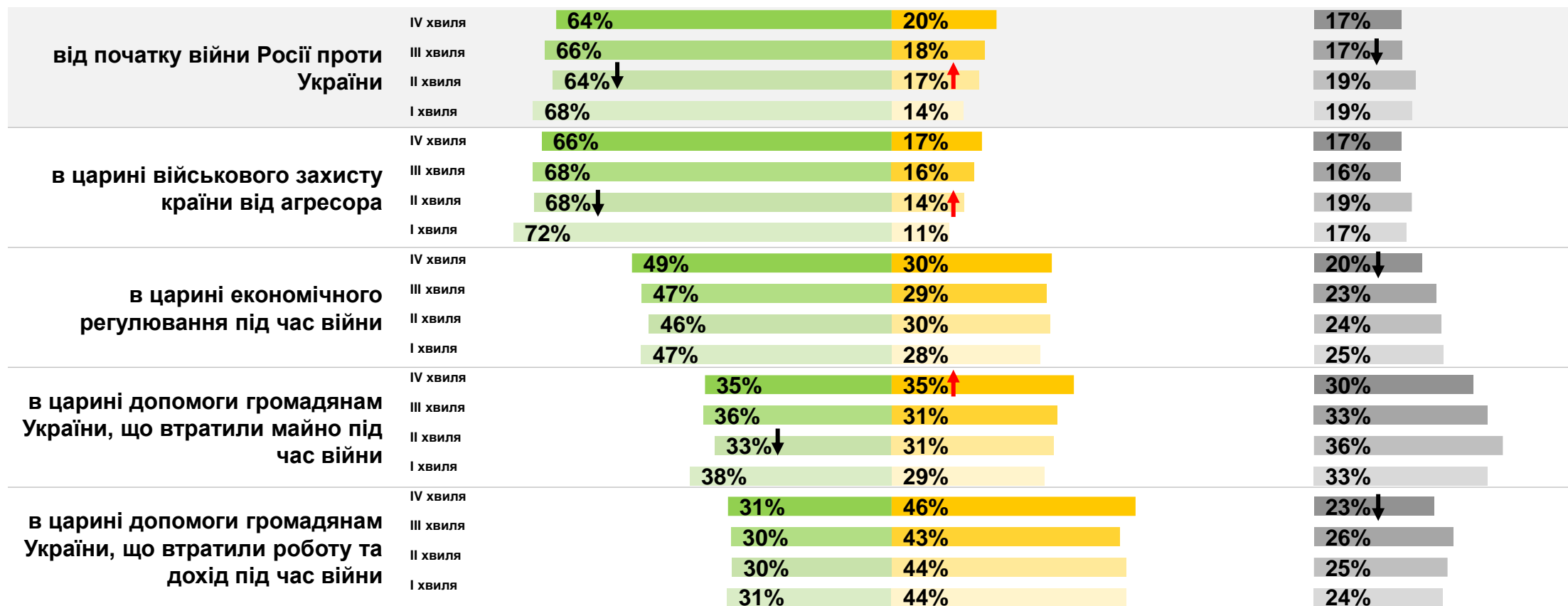
**СПРИЙНЯТТЯ
ПОВНОМАСШТАБНОЇ
ВІЙНИ З РОСІЄЮ**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ...

У четвертій хвилі найбільш значущою зміною в оцінці ефективності дій української влади стало зростання частки тих, хто вважає дії влади з допомоги тим, хто втратив майно, неефективними, – тепер їх стільки ж, скільки й тих, хто оцінює ці дії як ефективні (35%). Також значущо зменшились частки тих, хто вагався з оцінкою ефективності дій влади в царині економічного регулювання (з 23% до 20%) та у сфері допомоги тим, хто втратив роботу та дохід під час війни (з 26% до 23%).

Ефективні (дуже + скоріше) Неефективні (дуже + скоріше) Важко відповісти

База: всі респонденти; I хвиля - N = 2083, II хвиля - N = 2045, III хвиля - N = 2008, IV хвиля – N = 2012

Наскільки ефективними Ви вважаєте дії української влади: від початку війни Росії проти України / в царині військового захисту країни від агресора / в царині економічного регулювання під час війни / в царині допомоги громадянам України, що втратили майно під час війни / в царині допомоги громадянам України, що втратили роботу та дохід під час війни?

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження 20

ДОВІРА ДО ІНСТИТУЦІЙ

Найбільше українці* довіряють Збройним силам (63%), Президенту (46%) та волонтерським організаціям (34%). Порівняно з третьою хвилею значущо знизився рівень довіри до лікарів.

	I хвиля (20-22.05) N=2083	II хвиля (03-06.06) N=2045	III хвиля (17-20.06) N=2008	IV хвиля (01-04.07) N=2012
Збройні сили України	62%	63%	61%	63%
Президент України	49%	48%	47%	46%
Волонтерські організації	35%	33%	33%	34%
Лікарі	24%	22%	21%	19% ↓
Благодійні організації	15%	17% ↑	18%	17%
Національна поліція України	16%	15%	13%	12%
Уряд України	13%	13%	12%	11%
Церква	10%	10%	10%	9%
Верховна Рада України	7%	7%	7%	6%
Національний банк України	7%	6%	6%	5%
Міністерство фінансів України	4%	3%	4%	3%
Державна митна служба України	3%	3%	2%	2%
Державна податкова служба	2%	2%	2%	1%
Суди	2%	1%	1%	1%
Нікому з перерахованих вище	7%	8%	6%	7%

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами

База: всі респонденти
Кому Ви довіряєте з перелічених нижче державних та громадських інституцій?

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

СТРУКТУРА ВИБІРКИ

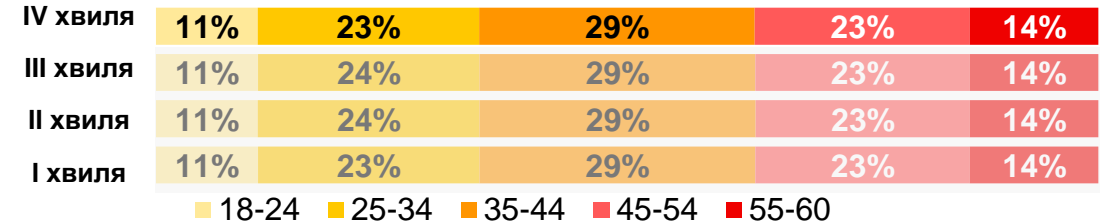

СТРУКТУРА ВИБІРКИ

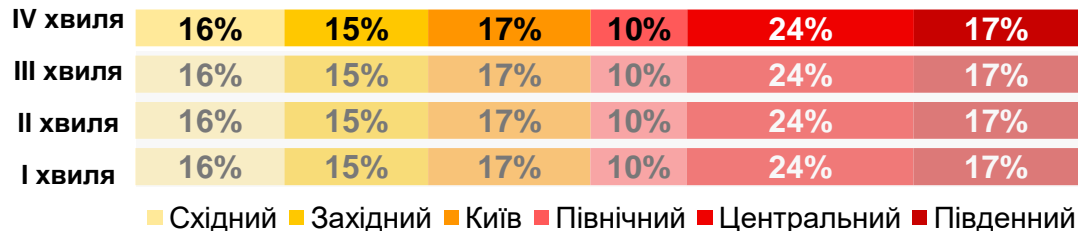
Стать

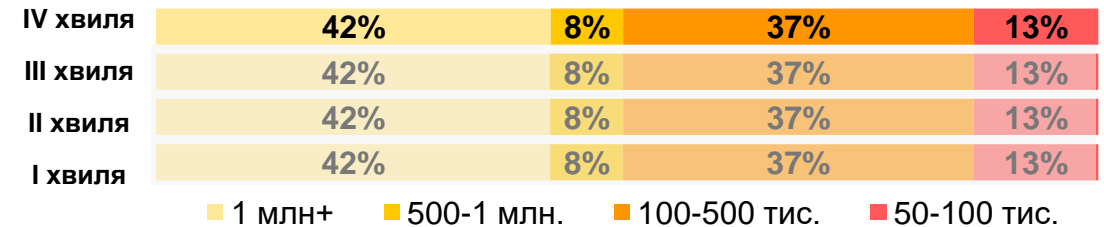
Вік

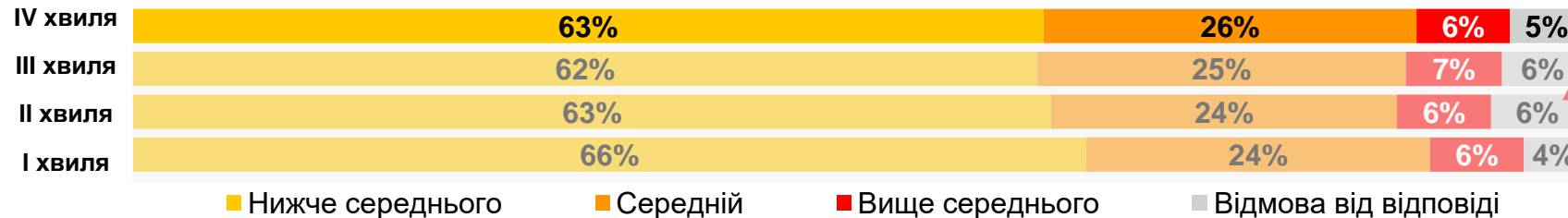
Регіон (до війни)

Розмір населеного пункту (до війни)

Матеріальний статус

MOVING FORWARD
TOGETHER

Centre for
Economic
Recovery

Gradus
Research
Company

Advanter

